

PREUS DE SUSCRIPCIÓ

UN TRIMESTRE
Dins Espanya: una pesseta.
Fora d'Espanya: dues pessetes.

ADMINISTRACIÓ:
St. Bernat, 6, Pral. 2.
CIUTAT DE MALLORCA

Administrador: Juan Riutort.

LA MAURORA

JA ON LA VENEN

A Manacor: Ca. mestre Antoni Fiol Ferrer, 3.
A Palma: Libreria d'En Guasp Morey, 6.—Taller d'encuadernacions d'En Francesc Ferrer Sta. Eularia, 25.—Libreria de N. Ernest Frau, Brossa.—Libreria Amengual y Muntaner.

Surt cada dissapte per donar ventim i altres herbes a nes qui s'he guany

Lo M. I. Mn.

Mateu Rotger i Capllonç.

Després de llarguíssima malaltia, sufrida amb edificat resignació i forta lesa d'esperit, entregà l'ànima a Deu aquest bon amic nostre, honor de l'Església Mallorquina i gloria de Mallorca, dissapte passat (29 abril) devers les quatre i mitja des cap-vespre.

Nat a Pollensa el dia de Cap d'any de 1862, cursa allà ses primeres lletres; passa més envant a Ciutat i estudia i pren a l'Institut de 2.ª Ensenyansa es batxiller; entra l'any 1878 an es Seminari, a on incorpora sos estudis de l'Institut, i amb notes capdals cursa Filosofia Escolàstica i Teologia; s'ordena de subdiaca, diaca i prevere l'any 1884. Establí a la vila de Pollensa, obri amb altres capellans una escola per capturar es mal que feia s'escola laica de D. Guillem de Colonya, i hi fa molt bona feina; inicia una biblioteca parroquial, instal·lant-la damunt la sacristia de la Parroquia, per fomentar s'il·lustració des clero i des poble, arribant a aplegar-hi molts de centenars de volums. L'església de Monti-Siòn de Pollensa, feta des Jesuïtes, una obra mestra de s'arquitectura barroca, feia molts d'any que estava profanada; havia servit de magatzem de paia i per fer-hi balls. Lo Rt. Ecònom Mn. Juan Cifre havia conseguit que l'Ajuntament li donàs sa clau i hi feien escola alguns capellans i es Luissos; Mn. Rotger amb Mn. Costa i Llobera conceben s'idea de restaurar aqueixa església devers l'any 1890; comensen ses obres, cercant almoines i donatius d'un vent i d'altre i posant-hi del seu tot quant porren, i la cosa les va tan en popa, que la primeria de setembre de 1891 se celebra amb gran solemnidad sa reconciliació i benedició de tal església, quedant-ne encarregat Mn. Rotger come Rector, fent-hi sovint funcions devotíssimes, cridant-hi gran nombre de feels.—Mn. Rotger anava bruixat p'es clàssics llatins, sobre tot p'es poetes; i tant s'hi donà que s'inspiració poètica va prendre dins sa seua ànima i romp en poesies llatines, i n'arriba a fer tantes i tan exquisides i saboroses que l'any 1905 ets amics les fèren publicar posant-li un bell pròleg aquell altre gran amic nostre En Mateu Obrador i Bennàssar i una versió catalana l'enlairat Mestre en Gai saber Mn. Llorens Ribet, a les-hores auell de primera volada, resultant el volum una vertadera preciosidad, baix d'aqueix títol: *Mathæi Rotgeri Carmina de Licentia Ordinarii*.—Maoricis | Typis Iosephi Mir | MCCCXV. XXIII-171 planes de 174x113 mm.—Entre l'any 1891 i 1892 s'aficiona a sa paleografia (lectura de sa lletra antiga); per practicar-la, s'afica dins s'Arxíu Municipal de Pollensa tal volta es més complet de la Part Forana i se posa a desllatigar aquells escrits des sigle XIII, XIV i XV, i li vé s'idea de fer s'*Historia de Pollensa*, no copiant d'altres autors, sinó endardellant i rastretjant ets arxius de Pollensa i de la Ciutat i donant sa substancia i sa llecor (reta des documents escrits quant succeien es fets que's conten. Així escriví s'*historia* D. Jusep Quadrado; així escriví sa de Sólter Mn. Jusep Rullan; així l'escrivien avui tots els historiadors dignes de tal

nom. Després de cinc o sis anys de treballar-hi a matar, comensa a sortir ma a fer la *Vissita ad Limina* (que l'tal obra: l'any 1897 i 1898 sorti el tom I, l'any 1904 el II, i l'any 1906 el III, amb un pròleg caportal del M. I. Sr. Canonge-Arxiver de la Seu de Mallorca, Dr. Miralles i Sbert, avui Rdm. Senyor Bisbe de Lleida, Vatassi el títol d'aqueixa obra capdal: *Historia de Pollensa* por D. Mateo Rotger y Capllonç presbítero | Con un prólogo del M. I. Sr. D. José Miralles y Sbert | Canónigo-Archivero | Con Licencia Eclesiástica |—Palma de Mallorca | Tipo-litografía de Amengual y Muntaner. Tres toms de 213x138 mm. (el I de XXXIV+302+CLIV planes; el II de 380+CXCXVII; el III de 206+LXXXVI).—Abans de comensar a publicar aquesta obra en dona a llum una de més petita, però ben curiosa, baix del títol: *El Santuario de Nuestra Señora de la Victoria de Alcudia* (Con Licencia del Ordinario) |—Palma | Tipografía de Felipe Guasp | 1895. 51 plana de 183x118 mm. Més envant fa sortir una altra manografia històrica amb el mateix seguell de fina i segura crítica, titulada: *Nuestra Señora de la Salud del Pueblo de María* |—Palma de Mallorca | Tipo-Litografía de Amengual y Muntaner | 1898. 56 planes de 189x118 mm.—Entrat lo Rdm. Sr. D. Pere Juan Campins a Bisbe de Mallorca l'any 1898, anomena Mn. Rotger *Catedratic d'Historia de Mallorca* an el Seminari; comensa a explicar amb gran lluíment tal assignatura, publicant un interessant Programa de *Historia de Mallorca* |—Palma de Mallorca. 35 planes de 214x155 mm.—que fa entreveure lo fondo que cavava en tal assignatura.—L'any 1898 el Bisbe Campins el se'n mena a la *Visita Pastoral* per escorcollar i endardellar els arxius parroquials; crea aquell mateix any l'*Arxíu Històric Diocesà*, i comana a Mn. Rotger l'organización i catalogació del mateix, a on treballa ell a les totes una bona temporada.—Arriba l'any 1900, según Centenari de sa fundació des Seminari de Mallorca; el Bisbe li comana que fassa s'història de tal institució, i la fa meravellousament publicant *El Seminario Consiliar de San Pedro* | Estudio Histórico | Sobre la Enseñanza Eclesiástica en Mallorca | Con Licencia Eclesiástica |—Palma de Mallorca | Tipo-litografía de Amengual y Muntaner | 1900. 95 planes de 219x134 mm. |—L'any 1899 el Bisbe P. anomena *Postulador de la Causa de Beatificació de Sor Francina Aina Círrer*; hi trebia granat, redactant i publicant uns *Capítols que presenta es Postulador en sa Causa de Beatificació de sa Sirventa de Deu Sor Francina Aina Círrer y Carbonell* | Fundadora de ses Monges de la Caridad de la Vila de Sansaselles |—Any 1904 | Estampa de Santjuán, Germans | Palma. 29 planes de 210x152 mm. Aquesta tasca li dugué una feinada d'esglai que feu amb gran zel i pulcritud. —I ambé feinetjà per llarc come Secretari de la *Junta Diocesana de Reparació de Temples*, a on el posà el Bisbe aquest mateix any de 1899.—La primeria de l'any 1901 se'n va a prendre sa Llicenciatura en Teologia an es Seminari central de Tarragona, se presenta a oposicions d'una canongia Vacant a la Seu de Mallorca, i el Rei la hi dona dia 8 d'abril i dia 20 en pren possessori, amb sa càrrega d'explicar an es Seminari *Paleografia i Epigrafia* lo qual fa amb consumada compeñencia i gros profit de sos deixebles.—Aquell

mateix any acompanya el Bisbe a Rotrebaiar-hi a matar, comensa a sortir ma a fer la *Vissita ad Limina* (que l'tal obra: l'any 1897 i 1898 sorti el tom I, l'any 1904 el II, i l'any 1906 el III, amb un pròleg caportal del M. I. Sr. Canonge-Arxiver de la Seu de Mallorca, Dr. Miralles i Sbert, avui Rdm. Senyor Bisbe de Lleida, Vatassi el títol d'aqueixa obra capdal: *Historia de Pollensa* por D. Mateo Rotger y Capllonç presbítero | Con un prólogo del M. I. Sr. D. José Miralles y Sbert | Canónigo-Archivero | Con Licencia Eclesiástica |—Palma de Mallorca | Tipo-litografía de Amengual y Muntaner. Tres toms de 213x138 mm. (el I de XXXIV+302+CLIV planes; el II de 380+CXCXVII; el III de 206+LXXXVI).—Abans de comensar a publicar aquesta obra en dona a llum una de més petita, però ben curiosa, baix del títol: *El Santuario de Nuestra Señora de la Victoria de Alcudia* (Con Licencia del Ordinario) |—Palma | Tipografía de Felipe Guasp | 1895. 51 plana de 183x118 mm. Més envant fa sortir una altra manografia històrica amb el mateix seguell de fina i segura crítica, titulada: *Nuestra Señora de la Salud del Pueblo de María* |—Palma de Mallorca | Tipo-Litografía de Amengual y Muntaner | 1898. 56 planes de 189x118 mm.—Entrat lo Rdm. Sr. D. Pere Juan Campins a Bisbe de Mallorca l'any 1898, anomena Mn. Rotger *Catedratic d'Historia de Mallorca* an el Seminari; comensa a explicar amb gran lluíment tal assignatura, publicant un interessant Programa de *Historia de Mallorca* |—Palma de Mallorca. 35 planes de 214x155 mm.—que fa entreveure lo fondo que cavava en tal assignatura.—L'any 1898 el Bisbe Campins el se'n mena a la *Visita Pastoral* per escorcollar i endardellar els arxius parroquials; crea aquell mateix any l'*Arxíu Històric Diocesà*, i comana a Mn. Rotger l'organización i catalogació del mateix, a on treballa ell a les totes una bona temporada.—Arriba l'any 1900, según Centenari de sa fundació des Seminari de Mallorca; el Bisbe li comana que fassa s'història de tal institució, i la fa meravellousament publicant *El Seminario Consiliar de San Pedro* | Estudio Histórico | Sobre la Enseñanza Eclesiástica en Mallorca | Con Licencia Eclesiástica |—Palma de Mallorca | Tipo-litografía de Amengual y Muntaner | 1900. 95 planes de 219x134 mm. |—L'any 1899 el Bisbe P. anomena *Postulador de la Causa de Beatificació de Sor Francina Aina Círrer*; hi trebia granat, redactant i publicant uns *Capítols que presenta es Postulador en sa Causa de Beatificació de sa Sirventa de Deu Sor Francina Aina Círrer y Carbonell* | Fundadora de ses Monges de la Caridad de la Vila de Sansaselles |—Any 1904 | Estampa de Santjuán, Germans | Palma. 29 planes de 210x152 mm. Aquesta tasca li dugué una feinada d'esglai que feu amb gran zel i pulcritud. —I ambé feinetjà per llarc come Secretari de la *Junta Diocesana de Reparació de Temples*, a on el posà el Bisbe aquest mateix any de 1899.—La primeria de l'any 1901 se'n va a prendre sa Llicenciatura en Teologia an es Seminari central de Tarragona, se presenta a oposicions d'una canongia Vacant a la Seu de Mallorca, i el Rei la hi dona dia 8 d'abril i dia 20 en pren possessori, amb sa càrrega d'explicar an es Seminari *Paleografia i Epigrafia* lo qual fa amb consumada compeñencia i gros profit de sos deixebles.—Aquell

ria de Lluch, rastretjant i escorcollant ets arxius a on creia trobar gens de llum, i en trobà a balquena, publicant a la fi: *Historia del Santuario y Colegio de Nuestra Señora de Lluch—Parroquia de Escorca | Diócesis de Mallorca* |—Palma de Mallorca | Tipo-litografía de Amengual y Muntaner | 1914. XII-262 planes de 192x126 mm.—Publicada aquesta obra de tant de mèrit, no arreconà encara Mn. Rotger sa seua tan acreditada ploma, amb tot i sentir-se ferit de la malaltia que ha acabat per dur-lo-se'n a l'altre mon, sino que va emprendre i dugué a cap, resultant-li una obra interessantíssima, la *Historia del Santuario y Colegio de Ntra. Sra. de Cura en el Monte de Randa en el sexto centenario del martirio del Beato Ramón Lull, Terciario Franciscano* |—Llucmayor | Imprenta de Roca, Frau y Compañía | 1915. XV-160 planes de 199x123 mm. No sembla tal obra escrita d'un malalt ni d'un esperit decaigut, com se creia esser-ho Mn. Rotger, fa més d'un any, sino que hi batega tota sa vigoria que produí ses seues obres primerenques, que tant entusiasmarenen tocats de bon gust.—I no vos cregueu que just publicàs totes aquestes obres Mn. Rotger; en publicà una bona partida més en volum apart i damunt diferents periòdics. L'any 1897 donà a llum una altra saborosa monografia històrica, baix des títol de *Nuestra Señora de Costitx* (Palma, Tip. de Guasp, 40 planes en 8.ª major; i l'any 1901 un opuscle dedicat al V. P. Fr. Julián Font y Roig de la Orden de Predicadores *Traslación de sus restos* |—Palma de Mallorca Establecimiento Tipo-litográfico de Amengual y Muntaner | 1901. 18 planes de 198x140 mm.—Publicà poesies llatines dalt el *Boletín Oficial del Obispa-do de Mallorca*, dalt el *Semanario Católico* (Palma, 1888-90), dalt el *Eco del Santuario* (Palma, 1890-91); dalt *Soluciones Católicas* de Valencia l'any 1898 *El Santuario de Lluch desde su origen hasta la erección del Colegio* (1239-1450) i *El Rdo. P. Maestro Fr. Gonzalo Ferragut* (aqueis dos estudis, el primer de tres articles i el segon de cinc, les hi reproduí Mallorca, revista literaria decenal—Palma, Imprenta de las hijas de J. Colomar—1899, 1900), t. I. Damunt aquesta altra revista (T. II, p. 53 i ss.) publica *El R. P. Fr. Eleuterio Guelda; Pollensa en la guerra entre Pedro IV de Aragón y Pedro I de Castilla*, ib. p. 97, 113, 148, 177, 189; *Orígens del Cristianisme en l'Islla de Menorca*, ib. p. 307, 320, 333, 348, 391, 423, 438, 453, 469, 481, 505; t. III, p. 2, 33, 48. Però encara publicà més coses dalt *Bolletí de la Societat Arqueològica Luliana: Avisos al Batle de Pollensa, de fustes de moros vistes en es mars de la Illa*—agost de 1493 a abril 1495, tom X, p. 126 i ss.; *Documento del Rey D. Martín. Donación de su palacio de Valldemosa para la erección de la Cartuja de Jesús Nazareno*, t. XII, p. 56 i ss.; *Biografía y Cartulario del primer Obispo de Mallorca en col-laboració amb Mn. Jusep Miralles i Sbert, avui Bisbe de Lleida*, ib. p. 165, 199, 217, 234, 241; tom XIII, p. 53, 65, 97, 127, 141, 156, 223, 260, 301; tom XIV, p. 155, 156, 157, 172, 173, 271.—Això és sa producció literaria de Mn. Rotger: són dues ses seues notes culminants: es seues coneixements tan fndos des llatí clàssic i de sa mètrica llatina i es seu ui finíssim

penetrant en grau superlatiu, per veure a través des documents antics es fets històrics en tota sa seua intensitat i transcendència. Come poeta llatí, per trobar-ne cap que fassa sa seua talla artística, hem de recular dins s'història de Mallorca fins an es sigle XVII i XVI, i encara ens costarà molt trobar-ne gaire que li arribin, i tal volta cap que el superi. Come historiador encara fa més mida. Sols el cuantrapassa En Quadrado; sols arriba a la seva retxa Mn. Jusep Rullán i Mir; tots els altres historiadors que hi ha haguts a Mallorca romanen part-dayall, li resulten inferiors. Aquestes afirmacions no tendriem gens mal de fer demostrar-les a carta cabal; e-hu fariem amb gust si es caràcter que té L'AURORA de periòdic popular ens ho permetés. —Per tot lo que acabam de dir se demostra que Mn. Rotger no era sols un gran llatí i escriptor d'història caporal, sino que tenia una partida més de caires foguers, ja que ans que tot era un sacerdot exemplar, ple de zel de la gloria de Deu, enamoradíssim des prestigi de l'Església i de s'Estat Sacerdotal; sempre el trobaven dispost a sacrificar-se per aquestes nobilíssimes causes. Per això el Bisbe Campins l'emprà tantes de vegades per comissions i missions delicadíssimes, nomenant-lo l'any 1903 Delegat seu a la *Junta Provincial d'Instrucció Pública*; l'any 1904 el feu Director de sa *Junta Técnica* de sa Música Sagrada; segons lo que havia manat el Papa, i un des cinc Judges que posà des Certamen publicat l'any 1902 per premiar la millor *Vida de Jesucrist*; l'any 1906 i 1913 fou Examinador Prosinodal; desde l'any 1903 fou Secretari de la *Venerable Confraria de St. Pere i St. Bernat* i la feu anar molt envant en tots sentits; quant l'any 1914 Mn. Miralles i Sbert passà a Bisbe de Lleida, l'illm. Capítol de Canonges de la Seu comanà a Mn. Rotger l'Arxiu Capitular. —La Reial Academia de l'Història, entre sentint-se de sa gran talla que feia Mn. Rotger come historiador, l'anomenà *Acadèmic Correspondent*, i en tal concepte formà part de la *Comissió Provincial de Monuments*, a on prestà grans serveis a la Patria; també perteneixia feia molts d'anys a sa *Comissió Editora de ses Obres Originals del Bt. Ramón Lull* i a sa *Junta Directiva de sa Societat Arqueològica Luliana*, una i altra corporació meritíssimes de la cultura i de Mallorca.

Vetaquí en poques paraules qui era Mn. Mateu Rotger: una columna de la cultura mallorquina, una gloria, no ja de Pollensa, sino de Mallorca, un gran prestigi des clero d'aquesta Diocesi, que honrà i enaltí amb ses seues virtuts i amb sos seus fondos coneixements històrics i amb ses seues altes dots d'escriptor i de patrici.

¡Que el Bon Jesús l'haja trobat en estament de gracia! i si encara estigués entretengut a les penes del purgatori, ¡que el tregui i l'admeta a l'etern descans de la Santa Gloria! i doni a la seua germana D.ª Elisabet, nebodes i demés familia molts d'anys de vida per pregar per ell i el conort i conformansa que tant i tant necessiten per suportar un cop tan terrible i una perdua tan grossa com és estada sa mort d'aquest gran amic nostre. Al cel lo vegem! La llum perpetua lluesca per ell. Amèn.

Rapassó

Lo que és sa dona fora des cristianisme.

Na Margot, després de dir quatre bestieses dalt s'article «*Sobre la mujer*» de s'Obre, acaba amb tota sa serriedat del mon afirmant, lo mateix que si definís una veritat, dogma de fe: *fassem lliure sa dona i no sa nostra esclava, sino sa nostra companyona!*

Bé dona a comprendre, una vegada més aqueixa piramidal escrigadora de s'Obre o d'allà on aquest copia tals articles, lo primeta que va de roba en questions històriques, ses més sabudes i elementals Sols una ignorancia desvergonyida i hipòcrita, si és que no s'ia més bé un esperit satànic, es capaç d'afirmar ses barrabassades que Na Margot i companyia amollen per pa i per sal, com qui donar paia a sa mula, damunt es seus rotatius. ¿Li haurà passat per maia a Na Margot, aquella carta polidíssima de St. Pau, a on, seguint ses ensenyances divines des seu Mestre, en temps de fonda degradació per sa dona, proclamava a favor de ella i en nom des cristianisme encara naixent, s'igualtat de sexe i condició i per lo tant sa defensa des drets, que a sa dona, come persona, li pertocaven? ¿No fou en veritat, senyora Margot, es cristianisme, aqueixa religió, sobrenatural, qui amb ses seues llums i acció d'amor i caritat a favor de s'homo, tregué a rollo i donà principi an es moviment anomenat avui *feminista*, voltant sa dona d'una auriola de gloria i prestigi? Es socialisme dins aqueix gran moviment, que an es nostros dies pren unes proporcions vertaderament gegantines, ¿quin paper e hi fa? ¿què ha conseguit, què conseguirà amb el temps amb so seu esfors, a favor de sa dona? Si Na Margot o algun altre socialistex no mos demostra lo contrari, direm senzillament que tornaria capficar sa dona dins un paganisme grosser i endarrerit. Es socialisme és es contrari de sa religió cristiana, solament sap fer obra negativa, el seu caminar és de cranc, sempre cap enrera, es el dimoni fugint de la Creu, menant es qui el segueixen dins tutes ses servituds i degradacions més vergonyoses. Respectant es parer de s'escrigadora socialista, jo no hi sé voure cap diferencia entre sa dona pagana i sa socialista, i fins i tot entre sa dona que avui en dia gemega lliurement dins l'enveit imperi turc, o dins les terres que professen sa doctrina carnal de Mahoma. ¿Que hi diu an això Na Margot amb tutes ses dones socialistes lliures? ¿No és es crua tal esperansa? ¿Quin és s'estat de sa dona pagana i mahometana, a on sembla que vol dur-la es socialisme amb tutes ses seues elucubracions doctrinaries, ja estantisses? Un dia demanaven an En Paul Emili per que havia fetes tocar soletes a sa seua dona, i es Consul romà fent sa mitja i estirant una cama, que tenia arronsada, digué: Per N'Ercul, he fet ni més ni manco que lo que acostum fer quant una sabata me fa mal an es peu.

Se conta d'un altre que, essent-se aixecat un dia de mala volta, envia a dir a sa seua dona per un esclau que ja tenia sa pipa ben plena de sentir-la mocar tant i per això a l'acte se'n anàs de ca seua, perque un altre nas manco humit, prest estaria an es seu lloc. A Xina avui mateix, si sa dona maltracta s'homo, reb en càstic cent bastonades i cap si és ell que la maltracta; es contrari pot jonyir sa dona a s'arada an es costat de s'ase, quant li don gust i gana. I de ses dones mahometanes ¿què en direm? Romanen dins un estat de degradació aborronadora, privades de viure vida social i molt manco de tot dret; sempre les està demunt i les comanda una uiaada botxinetjadora des seu marit, i de cada vint mil és molt que n'hi hagi una que sapia escriure i llegir. Com les casen molt petites, se vouen tot d'una condemnades a viure per a sempre dins quatre parets, pitjor que aqueixes monges, que tant poc la pia les tenen es nostros socialistes; mes, aqueixa falta de educació no deixa d'esser es cap d'avall, ben cap pensada, perque sols així es mahometans troben medi de fer-los tenir es cap ubert per adjovar se a tutes ses servituds, supersticions, credulitats, tots els errors de bruixeres i coses rares i extravagants. I com estan tot lo sant dia mans fentes, d'aquí

naturalment surt sa gelosia que los refina, de cada dia més, sa malignitat i es esca abundosa d'odis entre sa multitud de dones que pertenenen a un mateix senyor. A llocs d'Àfrica encara veuen s'alarb tot entonat cualcant damunt un cavall i sa dona davora ell a peu ben carregada amb una somada damunt es coll, i tot per no cansar es cavall. Tot això i encara més succeeix an els llocs, encara rebel·los a ses ensenyances de sa fe i que poc a poc anirà aclarint-se come boira gracies..... ¿a sa doctrina socialista, que crida an es quatre vents come un boix *s'emancipació i sa dona lliure*? Molt a s'enrevés. Se deu a s'abnegació heroica de tants de misioners catòlics, que, exposant sa seua vida per amor de s'humanitat i empesos tan sols d'aqueixa religió catòlica, tan odiada des socialistes p'es delictes de fer be a tots ets homos, e-hi duen ses llums de sa verdadera civilisació, que no venen a esser altres que ses de sa fe. ¿I res e-hi tendreu que dir a tot això, beatífics socialistes de la terra? Però deixant-los a un costat per una estona just ninetes pintades, prenguem altra volta es cap des fil.

S'emancipació que sa dona pot esperar des socialisme.

Sa dona socialista, si no se troba amb un cas igual, ben igualenc a sa dona pagana o mahometana, ben envant s'hi fa; just manca que sa *evolució* socialista doni una altra passa i *tu tupl*, ja hi som dedins. Sa *servitut* ha evolucionat en vint sigles, que és una meravella. Es mot *evolució* és sagrat dins es diccionari socialista, perque és sa clau mestra per ells que hu explica tot sensa dir res en substancia. Lo que per N'Aristòtil, filosof de l'antigüea, i fins i tot per qualsevol catòlic, és una desgavellada inconseqüència lògica, una visible contradicció de principis, p'es socialistes es innocentament una *evolució*, això sí, cap a fer revivre qualsevol estat vergonyós i degradant per sa societat, sa dona o s'homo. «Avui s'evolució ha fet, diu la sempre estupenda Margot, més fresca que una cama-rotja, que es geni de s'homo creàs i industrialisàs. Aqueixa *evolució* és estat causa de que ella (sa dona) comensàs a sortir de ca-seua, de sa presó a on sufrí tant, i per això és que avui la veim per tot, dins es tallers, fàbriques, oficines (etc.)... davora s'homo visquent sa mateixa vida.»

Ido bè, sa servitut pagana ha evolucionat cap a sa *emancipació*, mot també sagrat p'es socialisme, arca de ses reivindicacions més grans, de ses glories més supremes, i ara lligant caps, aqueixa *emancipació* socialista no és més que sa esclavitut de sa dona que avui se renova baix de nova forma, amb nou mot per segell, no tan enveit i gastat des temps. Reparau quina befa més insultant per tota dona honrada. Treguent-la es socialistes de sa llar, a on comanda come reina, diuen que la *emancipen* per fer-la esclava des *sexe fort*; la treuen de sa llar per imposar-li una nova esclavitut damunt ses seues espalles, altament esbraonadora, mortal, s'esclavitut de ses màquines, de sa fàbrica. Per fer-la lliure, l'emancipen amb s'amor lliure, nova forma també d'esclavitut que usen es socialistes i que no vé a ser més que un des tants de deliris de sa secta samsimoniana, qui volia sa dona fora de s'influencia cristiana, deslligada de tot vincle i obligació. Bó és de veure, tot d'una que allà on tiren es socialistes i particularment Na Margot defensant, sensa que los surtin a sa cara ses colors, sa *mancipació*, sa *dona lliure*, és (ni més ni manco) a inspirar giteria per s'estat des matrimoni, per aqueix fermai que lliga sempre un homo i una dona i que Jesucrist, coneixent millor que es socialisme es valor i sa condició de sa dona, aixecà a sa dignitat de sagrament i això perque hi veia un ideal

sublim de llibertat per sa dona, perque fent-la dolça esclava de un homo, la gordava de fer-se com sa dona gentil o mahometana s'esclava envilida i degradada, es ser més desventurat de la terra. Sa dona socialista se dona sa mà amb sa pagana i mahometana, es un retrocés dins es moviment *feminista* actual, és es reviscolar d'un estat que, seguint es curs progressiu de ses coses, havia d'esser passat a s'història come mostra de s'impotencia de s'homo. Sa dona lliure segons es socialisme, ¿a on podrà cercar una mirada amorosa, un cor que l'estimi, en haver perdudes ses qualidats belles, perdut molt abans es seu valor? ¿D'on esperarà voure allargar-se una mà cap a ella per treure-la de dins sa buidor a on l'ha capficada es socialisme, criminal i concupiscent? Sols dos camins ha de voure obrir-se devant sa seua vista: es de tornar an es principis religiosos o es que mena a s'abisme des suicide. ¿Es es socialisme, senyora de s'Obre, o es cristianisme s'unic que fins a les hores ha conegut es valor i ses qualidats belles de sa dona i ha treballat més per dignificar-la? ¿Es s'amor materna que ensenya es cristianisme o s'amor lliure des socialisme lo que realment fa lliure sa dona? Deixant per una estona sa tasca criminal de donar faïo an es lectors des pape-retxo obrer bafejar, pràcticament no voldriem per vos i per tota persona estimada es matrimoni cristià, qui col·loca sa dona dins un estament honros, a on durà una vida tranquila d'esposa i de mare part damunt ses miseries i passions humanes? A on se demostra millor es valor de sa dona ¿dins es socialisme o dins es cristianisme? Na Margot i companys màrtirs de socialisme tenen sa paraula. No hi ha *vel* que hi valgui: o honra i una vida assegurada dins es matrimoni i per lo tant suau esclavitut a un homo qui la mirarà amb uis d'amor i come cosa propia, o bestial i degradada esclavitut dins s'amor lliure amb se *sexe fort*. Ja poreu esser partida, idò, a fer dones lliures, estil socialista, mes anau alerta a no esser sa primera en dur-vos-ne s'aumut p'es cap!

LLORENCET DE SES JOTES.

Riaies i ploraies

comedieta popular de criades

mallorquines, composta de Na Margalidaina des Fil

QUADRO PRIMER

(N'Esperansa i Na Pereta, criades de 18 a 20 anys, sa troben p'es carrer, venint ds plassa.)

- Esp. — ¡Oh! ditxosos uis, Pereta!
- Per. — Esperansal es cap derrer que t'he vista p'es carrer!
- Esp. — Es ver que surt poc, fieta.
- Per. — Jo vui sortir cada dia; dins sa casa em podria.
- Esp. — Sempre tenc es cap que'm vola.
- Per. — Jo no, perque tenc que fé i amb sa Senyora estic bé.
- Esp. — Com és que no vas a escola?
- Per. — Perque ni llegir ni escriure son necessaris per viure; i es diumenges, per dir ver, an es *Liric* o an es *Born* ¡saps que em trop de més a pler!
- Per. — Ni em vui retirar dejorn!
- Esp. — Si no agrada, a un altre forn pasten. Així hu fa sa gent.
- Per. — (Ap.) — (Que no té coneixement.) Per això sempre has mudat.
- Esp. — No sempre! Vet-com-es-ara! desde que som devés Ciutat, dos mesos farà su ara, a vuit cases ja he estat.
- Per. — (Ap.) — (Quin cervell de xoriguél!) Ara si que he topat bé!
- Esp. — M'aniria de primera si no tengués sa Senyora un genit com sa povora i no fos tan forastera.
- Per. — Creu que és cosa d'admirar! sempre li diu: *Vina cal* a un nin seu lo més fi.

QUADRO III

(Sa mateixa escena des quadro II. Na Pereta vé tristia, aglassada, amb un uí embemat i es capell esfondrat en sa mà.)

Per. — Gracies a Deu que he arribada! ¡Ay, qui havia de pensar que mai aquesta diada, que havia tant suspirada així s'hagués d'acabar!

En Pere donava es bras a una altra desfressada; i, per més que m'hi he acostada, de res, de res m'ha escoltada; no m'ha fet gens gens de cas, i ademés amb aquell truí un ou dur com una bala amb un poc més me treu s'uí; el m'han curat a La Sala... ¡l'es capell passat per uí!

Sen. (sur! feta una furia) — Para qué si estoy aquí?

Per. — Res e-hi mancal ah recotradal ¡Senyoretal... ¡yo soy muertal! Pens que caure desmaiada.

Sen. — Puede usted tomar la puertal. ¡Chica más desvergonzadal!

Per. — ¿Que no'm tenc de despuaiar, o vol que me'n vaja així? ¡l'lavó m'ha de pagar ahir i despuaiahi. El dimars vaig comensar.

Sen. — Que le pague su trabajol. ¡Y mi sombrero?... ¡Está usted? ¡Y mi abrigo hecho un pingajol? Cree que los usaré después de usted, renacuajol?

Per. — S'olla es crema un pic en l'any; trop que molt s'és alsurada; no sé perque troba extrany que un pic m'haja desfressada vosté que hi va tot so l'any.

Sen. — Despache prontol ¿qué espera? Llèvese su ropa luego!

Per. — ¡Ja hi'nire!

Sen. — ¡Bruja, embusteral! o con mi genio de fuegol le haga rodar la escaleral.

Per. (ap.) — ¡Mira-le't a Na Fonoll i és capaç de fer-hol! Ara mateix ah re-foil a buscar mi ropa voy (¿Es doblers?... ¡ni pensar-hol!)

QUADRO IV

(Surt Na Pereta amb so bolic i darrera darrera com si l'encalsés per agafarla, N'Esperansa.)

Esp. — ¡Peretal... ¡Pereta, diel! ¡O Peretal!

Per. — ¿Qui me crida? — ¿On vas tan poc atxerida? — ¿On tornes mudá es bolic?

Per. — ¡I que ets tu? — Sa teua falta coneç.

Per. — Si t'hagués cregut no'm gueren fet de vellut un uí, es nas i sa galta.

Esp. — S'altre uí que el manco el tens franc? Per. — Franc el tenc; si per ventura es que tenc ferit se cura, duré un ciri a La Sanc.

Esp. — No t'ho deia jo, Pereta, que tens es cap ben jugé? Per. — Si tu sabesses fieta...!

Esp. — ¡Callal callal tot e-hu se!

Per. — Ten-me llástima, Esperansa! si he armat tot aquest embuí, pot ser que me cost un uí. Mire't tu quina gaubansa.

(plorant) — Tot, tot m'és sortit en va; aquí casa no he trobada, i es segur que una galdada mon pare me pegará. Retuda estic, no puc pas! No voldria per un duro haver-me'n de torná a Muro...

Esp. — ¡Tot sia p'el Bon Jesús! Si sabés que malament no me faries quedar...

Per. — Ben segura pots estar... Esp. — ¡Tens tant poc coneixement! Per. — Duc sa nafra senyalada d'aquesta lliíssol tan bona, més que si demunt sa trona la m'haguessen predicada. Ben segura pots está

que tendré coneixement, — Maldament que...? Esp. — Maldament. Per. — ¿I farás bonda? Esp. — ¡Si-fal!

Per. — Ves idó a Donya Tomasa, que, encara que sap ben bé tot lo que tu vares fé, te vol a sa seva casa.

Per. — Mira tu quins cops de lliura pega el mon! a tal senyora jo li deia sa doctora des beahum!

Esp. — ¡La feu riure! Per. — ¡Ja veus si hu he estat geugera!

Esp. — Quít vol bé no has conegut. Per. — Quant tenim es cap batut, mos posam sa cervellera.

Esp. — Vaig a veure-la amb un vol. Per. — Que Deu t'ho pac, Esperansa! Esp. — ¿Mos veurem?

Per. — A la Criansa diumenge, si Deu ho vol. Esp. — Donem gracies al Senyó que ets entrada amb olivetes! Si trobau que tenc raó, ja poreu fer mans-balletes.

(Acaba)

Lletgiu-ño, conradors

Damunt sa revista Iberica que publiquen es Pares Jesuïtes de s'Observatori de l'Ebre sortí dia 25 de mars un article sobre una planta que se diu Soja Xinenca, de lo més interessant. En donam aquí una traducció per que es nostros conradors se'n puguen aprofitar. Diu així:

«Dins tots ets endrets d'Espanya haurien de conrar aquesta planta asiática, perque contribuiría a resoldre es problema de sa vida barata, que avui interessa tant resoldre amb lo cars que estan es queviures i que totes ses classes socials cerquen productes alimenticis que donin molt i costin poc.

«Sembla que fa una cosa i altra aqueixa planta, Soja Xinenca. Basta dir que cada cent grams d'ella contenen: materies nitrogenades, 34'04; materies, no nitrogenades, 1'90; greix, 21'80; substancies amilacies, 21'05; substancies ensucrades, 6'22; materia extractiva, 3'05; cel·lulosa, 5'22; acid fosfòric, 1'74; substancies minerals, 4'98; calories, 385 (sa carn en té de 250 a 300); i cinc vegades manco d'amidó que es blat.

«Es fruit de sa soja se s'assembla a una monjeta, de beina o cloveia envellutada i gra rodonenc; vé d'Asia, és molt conrada a la Xina, sobre tot dins la Manxuria. Es una planta forta, que s'adonda a tots es terrenys fàcilment i que s'hi fa en tres o quatre mesos, i li han de tenir s'esment que amen ses mongetes, sobre tot sa mongeta nanel·la.

«Si sols se tractás d'un llegum així, s'interés que sa soja oferiria, no sería cap cosa major; però és es cas que ella se presta a ses més extraordinaries transformacions, proporcionant a s'industria alimenticiaremeis preciosísimos, amb els quals poreim combatre eficazment ses fams futures o al manco s'estrenyedat d'aliments que avui petxuca tot Europa.

«Sa soja proporciona gran nombre de productes: a) llet, de propietats consemblants a sa llet ordinaria, b) llet fermentada, c) formatge, d) caseina o formatgina, una substancia alimenticia que la treuen des formatge, e) pa p'és diabètics i per menjar qualsevol, f) sopes, diferents, pastissos, salsa d'olí, confitura i un sustitut des café. I llavó hi ha la resta o es repussais que són de primera p'és bestiar.

«Sa llet de soja, que la fan molent es gra després de molt de temps de tenir-lo en remuí, no l'hem de considerar com un producte farinenc qualsevol, per lo quant és reialment una casta de llet de bon de veres, tant p'és seus caràcters físics, com per sa seua composició química; així és que se pren just i fet sa llet animal, i serveix per

l'estil d'aquesta, per lo qual, a Xina la prenen per berenar.

«Un personatge de Xina, molt distingit, Li-Su-Ying, ha feta a França sa defensa d'aquesta preciosa planta, insistint en lo bona que és sa llet de soja baix des punt de vista nutritiu i come remei de molts de mals. Fados anys, diu aquest, a Pekin un metge europeu va ordenar llet animal a un malalt des ventrell. Aquell malalt no poría aguantar sa llet animal; i, en lloc d'aquesta, se posa a pendre'n de soja, que li caigué beníssim. Diu aqueix xinenc que poría citar molts de casos consemblants an aqueix, però que tanpoc no vol suposar que sa llet de soja sia superior a sa llet animal, sino que li és molt consemblant i tan aliment una com s'altra.

«Se prepara sa llet de soja fermentada soment-la an es mateixos procediments que ses altres llets, amb sa gran ventatge damunt aquestes que mai se tira a perdre i que costa més poc. Finalment de sa mongeta xinenca en poren fer pols com de s'altra llet i amb substancies nitrogenades i minerals per l'estil. Amb ventatges casi idéntiques, per lo poc que costa, va de primera per nodrir vadells i vadelles.

«I ara ocorre demauar: suposat que d'aquesta meravelliosa mongeta poren fer llet, ¿en porán fer formatge? P'es xinencs ja és una qüestió resolta; per ells es formatge de soja és un gran aliment, sense altre inconvenient que tenir una mica de punta d'agre, que pot desagradar a certes persones, punta d'agre que li poren llevar si posen gran esment en so fer-lo.

«E-hi ha diferents castes de formatge de soja: a) es formatge tenre, molt blan, per l'estil d'ous bollits; b) es formatge de fuis prims, sec i bo de conservar; c) es formatge salat i fumat, de pasta tenra, consemblant an el Camembert i també de pasta dura, per l'estil del Gruyère.

«Es formatge de soja no és que just servezca de darrería, per pendre'n una taiada darrera ets altres aguiats, sino que en poren fer truites, que s'assemblen a ses de cuixot; també en poren fregir i posar-ne dins es pastissos.

«Un adagi xinenc diu: es tofou (nom des formatge de soja) és carn senza ossos. Ademés des formatge, en poren treure sa caseina o formatgina vegetal, apropiada per usos alimenticis i industrials.

«Encara se'n poren fer més coses de sa soja. Primerament, si la molen, fa una farina molt recomanable, que inclou moltes de substancies nitrogenades, greix i sals minerals, sense gens d'amidó. D'aquesta farina fan un pa molt bo, que té gust d'ordi, ben agradable, que convé a tothom, pero sobre tot an es diabètics. Mesclant farina de blat amb farina de soja, resulta un pa complet, racional i molt econòmic.

«Es per demés dir que amb sa farina de soja se poren engarbullar una partida de menges: sopes, pastissos, pastes, bescuits, etc.

«Ademés d'aqueis usos de sa farina i llet de soja, serveix com ingredient per enllestir aguiats diversos. En fan una salsa morena de molt de saborino, un poc salada que se diu Soyón o Chonyon, que posant-ne un poc an ets aguiats els-e fa molt saborosos.

«De sa soja en fan també confitura, que s'assembla des gust, de s'especte a sa crema de castanyes. També en fan un oli groc que a Xina serveix d'aliment, i a totes bandes pot servir per s'industria. A Amèrica, a Suïssa, molts en lloc de café prenen soja torrada; i, si bé es gust no és igual, no és gens desagradable i se recomana molt an es que no poren prendre café.

«Es malef de fer dir totes ses coses per que serveix sa soja. Llevant-li sa cloveia és un llegum de primera; tenra, serveix per fer trempons, i es repussai es molt bo p'és bestiar. Es ver que no és es famós maná d'ets He-

Aquell angelet e-hi va; jo no voldria anar-hi... Estic com una banana. Es primer dia a sa taula, «¡Venga pronto, un tenedor...! me diu; i corrents Pereta, m'hi entrec amb so taiador, ¡i volia una forqueta! ¿Qui és capaç d'aglapir-ho? I per no res e-hi ha envits i aixeca sa casa a crits. També em vol ensegonar que s'endivi es escayola. Res, que hauré de torná a escola si amb ella tenc d'habitar. Mentres tant, si em fas el Toni, s'enfada com un dimoni. De lo demés ben re bé: doblers a roís, tot a l'uí. Quant surt enllestida ¡puff! li és estret es carré. Un moix p'és coll, bons sombreros, bons traques, ¡En du de fueros!

QUADRO II

(Sateia ben amoblada de ca sa Senyora forastera. Na Pereta té apareiat un abric llarg i un capell de sa senyora per posar-se. Abans mira es rellolige).

Per. — Veiam quina hora? Són les tres, ja me puc endiumenjar, ja veig que hauré de llogar per deu reals un desfrés. Dejorn, ahir decapvespre dues senyores vengueren i sa meva se'n dugueren a fora, fins demá vespre.

Per. — ¡I es begué come bon brou que jo sols no sortiria!

Per. — ¡Atxem Juana Maria! Ja me'n gordarás un ou!

Per. — ¡Creure que no'm tenc de moure es dijous jarder! jo pre-conl!

Per. — Ja's sapque, si els gats no hi son, ses rates van ben alloure.

Per. — Es seu capell i s'abric ara pagarán la festa. Si ella hu sap, serà feresta... ¡Que se'n torn un altre pic!

Per. — ¡I mirat que m'está bé! Si ara un foraster venia, es ben segur que'm diria.

Per. — «Senhora, a los pies de usted»

Per. — Que'm veja En Pere ja fris; embadalit quedará, ara ja'm deu esperá, assegut a un pedris.

Per. — ¡Sa caretal i ja partit! ¡Aixó! aixó's diu gaubansa! ¡Ben benéita és N'Esperansa, que no se sap devertir

(Se'n va i cau es teló)

breus, però si una planta que s'hauria d'estendre dins Espanya.

«Sa excel·lent revista *Le Reveil Agricole* de Marsella, el *Petit Parisien* i altres publicacions franceses n'han parlat molt. Es *Departament d'Agricultura* d'ets Estat Units, que li comprovada sa bondat de tal llegum, diu que convé a caramull conrar-ne.

«Sa soja no és desconeguda dins Espanya. Fa més de quinze anys que es gran conrador Comte de San Bernardo me deia en carta que encara conserv, es bon resultat que tengué de ses proves que feu de tal planta dins sa seua possessió *Alamillo* (Ecija); actualment són diferents es conradors que per curiositat en tenen trossets de terra sembrats, i se serveixen des gra per fer pa p'ets diabètics, més saborós i digestiu que es de *gluten*, que resulta molt inferior, desde es punt de vista terapèutic, an es pa de soja, se gons parer des metges.

P. AYUSO,
President de la Cambra Agrícola de Tortosa.

Na Rosa

Això era un senyor molt ric i molt nyc que tenia una fia només, que nomia Rosa.

Feia cent ncs a un diner aquell senyor; i en arrambar-s'hi cap pobret a demanar-li *qualque coseta per amor de Deu* l'arrefollava de mala manera i li feia ofertes de bastó.

Tot a s'en-revès d'ell era sa seua fia, tan garrida d'ànima com de còs, i de còs e-hu era molt molt; i llavò que tota sa seua idea era de fer almoina an es pobres. Per fer ne gens, s'havia d'amagar de son pare, i per això apellava a tots els enginys.

Ja sabeu que sempre hi ha gent dolenta, i hi hagué veinats de ca-Na Rosa que avisaren son pare de que sa seua fia feia raig i roi an es pobres.

L'home se posà fet una furia, treia foc p'ets caixals i espires p'ets uis i tot un carerany de flastomies d'aquelles que alsen terreta.

Se posa a vel·lar sa seua fia, però ben d'amagat per que ella no's temés de res; i la m'aglapeix que se'n anava amb una faldada de llesques de pa i doblers a donar ho a un esbart de pobret que l'esperaven amb tanta de devoció.

Cop en sec son pare li surt a l'enquantra i li diu, signant a sa faldada:

—¿Que dus aquí dins?

—Roses! diu ella.

¿Què me'n direu? Ell la pobreta obri sa faldada i totes ses llesques i doblers varen esser tornats roses.

Son pare romangué tot confús i atxul·lat.

Un altre dia la torna vel·lar, la veu que surt amb una altra faldada de llesques de pa i doblers cap a un esbart de pobres que l'esperaven un tros lluny i li salta davant, i li torna dir:

—Que dus aquí dins?

—Roses! torna dir ella.

Obri sa mesquina sa faldada, i ses llesques de pa i es diners varen esser tornats roses.

Son pare romangué fret, sense sebre-se explicar una cosa tan extranya; però com s'avaricia l'alsava en pes, i encara no's donava per vençut, torna vel·lar sa fia; i un dia *zas!* la m'afina que sortia de la casa amb una faldada de llesques de pa i diners, i la m'aglapeix saltant-li davant.

—Què dus aquí dins? li diu, signant sa faldada.

—Roses! diu ella.

Li mostra lo que hi duia i tot foren roses, com ses altres vegades.

En lloc d'allò fer obrir ets uis an aquell mal pare, el posà més furios i fora corda.

—Se veu (deia ell, referint-se a sa seua fia) que aqueixa polissona té bo amb qualque bruxa o no sé amb qui m'haja de dir; però jo l'he de cap turar de mala manera. Jo li asseguro que no se'n anirà a penedir a Roma.

Fa ensellar una somera, s'hi posa damunt, i diu a Na Rosa.

—Anem amb mi!

Parteix ell amb sa somera i s'allotona a peu darrera darrera, i de d'allà, ell amb una bona mala cara i uns morros d'un pam, i Na Rosa tota consirosa per que no sabia son pare a on la se'n menava.

Amb això passen per davora un redol de magraners. Son pare davalla de sa somera, pega tirada a un parei de bordais ben revenguts, come garrots de corretjades, els arrabassa, els esporga de brotim, los trava a s'ensellament amb so. lliga beïsses, puja a sa somera i de d'allà.

—Per què han d'esser aqueixes vergues? demanà Na Rosa.

—Per divertir sa somera! diu ell.

Bona somera va ésser aquella! Basta dir que se'n entraren dins un bosc ben espès; i des cap d'una horeta de fer-s'hi endins i endins, son pare devalla de sa bística, amb so lliga beïsses ferma Na Rosa a una soca, i se posa a bestreure-li amb una d'aquelles vergues de magraner, i allà vergades i més vergades an aquella fieta seua, que cuidava a fer uis de crits i plors.

«En voleu sebre més? Li pegà fins que tengué tros de verga i sa seua fieta morta i ben morta, que es seu còs caigüé en-terra a bossins a bossins.

Aquella mala ànima de son pare se'n anà fent flamada i amb un dimoni a cada cabej, que no el deixaven viure sa rabia i es remordiments, fogint de sa vista de tothom, i es greu que li sabia, no porer fogir d'ell mateix.

I heu de creure i pensar i pensar i creure que el Rei de tot allò, aquell mateix dia, cassant cassant per dins aquell bosc, Deu compongué que passàs per davora aquella soca a on se veia es còs de Na Rosa tot bossins p'en-terra.

Com el Rei afina allò, romàn aborronat. Aplega aquells bossins, passant-li per maia un bras, des colzo fins a sa mà, e-hu posa tot dins un sac i se'n ho du a ca-seua. Se tanca dins sa seua cambra, compon damunt es llit tots aquells bossins, confegint-los tant bé com va sebre, i se troba que hi manca aquell tros de bras.

I ¿què fa ell? Tanca sa cambra ben tancada, i s'espitxa an aquell bosc i tot dret cap an aquella soca da'ora la qual havia trobada aquella al·lota feta bossins, i allà cerca qui cerca aquell tros de bras que li mancava.

Bé cercà, però no'l sabé afinar en lloc, i s'esquitxà de bell nou an el palau.

I ¿què me'n direu? Ell com e-hi va esser, que obri sa cambra, se troba que aquells bossins d'al·lota s'eren confegits, però ben confegits, que no s'hi veia ni sa més insignificant costura en tot es còs, només que hi manca sa man dreia i es bras fins an es colzo; i s'al·lota ben adormida i sa cosa més bella i galanxona que vos pogueu imaginar.

El Rei que encara era fadrí, tot esglaiat davant aquella galania d'al·lota, se'n enamorà cop en sec fins a sa rel des cabeis; i, com prou la s'hagué mirada de tots vents, la despert, i poreu fer comptes quins uis degué fer Na Rosa com se va veure dins aquella cambra reial i davant el Rei.

—¿Què és això, Deu meu! Verge Santíssima del Sant Roser! deja ella. ¿A on me trob? ¿Qui m'ha duita aquí?

—Te trobes a cà'l Rei! diu el Rei mateix; i el Rei som jo, que, cassant cassant t'he trobada feta bossins baix de sa soca d'un abre; he posats es bossins dins un sac, t'he duita aquí dins, he composts es bossins damunt aqueix llit; veient que te mancava una mà i un bras, som tornat allà a veure

si hu trobaria, no hu he pogut trobar, torn aquí, i te trob tota confegida dormint sa més descansada del món.

Na Rosa no se'n portà avenir de tot allò, se pensava somiar, se passava sa màs p'ets front; bota des llit, prova de caminar, d'asseure-se, d'aixecarse, i com si no hagués tengut res mai.

El Rei no en taja pus; crida sa mare, que encara era viva, i tots es senyors grossos de la Cort, los presenta Na Rosa i los conta tot aquell *tu autem*, tot aquell endiumenjat, i los diu que, surta des llevant surta des ponent, se vol casa amb aquella al·lota; i que si no's casa amb ella, no's casarà amb cap altra.

La Reina véia i es nobles de la Cort volien sebre de quines egos venia aquella pitxorina tan polida i galanxona. Ella contà lo que li havia passat amb son pare, allò de que ses faldades de llesques de pa i diners li tornaven roses quant son pare l'aglapija que ella hu duia an es pobres, i llavò sa feta d'haver-la-se'n menada dins aquell bosc fermada a una soca i esbaltida a forsa de vergades.

Com la Reina véia i es nobles de la Cort la sentiren, romangueren convençuts de que deia ver i a tots ets uis los espiretjaven de s'impressió que los havia feta, i tots digueren an el Rei que, si era es seu gust, que s'hi casàs.

—Ara mateix digué el Rei.

La Reina véia donà ses ordres que eren del cas per enrengar la cosa a fi de romandre bé i que no hi mancàs cap gra a sa dobla; feren roba a Na Roseta, tota sa que corresponia, come Reina que havia d'esser.

Arriba es dia selletjat p'ets casament, se casen, se fan unes nesses lo més alt de punt, i venga un ball ben vitenc i sarau i festes per llare, i tothom ben content com veien el Rei tan gojós i satisfet d'aquella Reina jove, sa cosa més garrida que negú mai nat hagués vista, i llavò que pareixia que duia tanta o més bondat que garridesa i galanxonia.

Passen uns quants mesos, se mou una guerra, i el Rei amb totes ses seus trobes s'hi hagué d'esquitxar amb un peu davant s'altre per salvar es pellt, sa corona i tota la resta.

Deixa la Reina jove ben comanada a la Reina véia, i que la tractin bé i no li falti res, i que, en aver-hi res de nou, que le hi envijin a dir.

La Reina véia estimava tant Na Rosa com si fos estada sa mare bona i tota la Cort per lo mateix; així és que no lo deixaven tocar amb sos peus enterra i tots li ballaven l'aigo davant.

¿Què me'n direu? Ell des cap d'uns nou mesos Deu li envià fruit de benedició, un minyonet sa cosa més preciosa, sa i rubust.

La Reina véia fa una carta p'ets seu fill contant-li tota sa cosa, l'entrega a un criat, i aquest de d'allà cap a onjera el Rei i sa guerra.

Camina caminaràs, aquell bo de criat no hi sabia gaire ses tresques, i se perdè.

I ¿a on dirieu que arribà a parar? Idò a ca aquell seuvatge des paré de Na Rosa, la Reina jove, que se posa a preguntar-lo d'un vent i d'altre; i tantes de coses demanà an aquell criat i tantes n'hi digué aquest, que aquell senyor entrà en sospites de que aquella Reina jove no poria esser altra que sa seua mateixa fia, que seria tornada viva, així com feia tornar roses sa faldada de llesques de pa i diners que duia an es pobres quant la tenia amb ell.

Ja hu crec que aquell criat li digué que la Reina jove havia tengut un infantó com un sol i que duia sa noticia an el Rei.

Aquella mala ànima prengué sa seva, sense fer res conexedor; donà sopar an es criat, el fa jeure dins una gran cambra a un llit de set matalassos per que estigués blan i s'adormís com una rabassa.

Així succeí, aquell criat pegà una

dormida feresta, que el se'n haurien pogut dur a on-se-veia, i no se seria temut de res.

Aquell mal senyor, com veu que es criat dormia a les totes, li regoneix sa roba, li troba sa carta que duia an el Rei, l'obri i allà on deia que la Reina jove havia tengut un infantó com un sol i que tothom n'estava alabat, posà que havia tengut un mostro que no sabien si era animal o persona, i que tothom feia flamada contra la Reina jove, que no tenien altra remei que engigar-la, per que se veia massa clar que no era cosa bona.

Aquell polissardo de senyor torna cloure sa carta i la posa dins sa butxaca des criat, que aquest no conegués res, i se'n va a dormir.

Dissapte qui vé veurem, si Deu ho vol i Maria, com acabà tot aquest endiumenjat.

Notícies de Manacor

Dissapte passat posarem per distracció que el P. Casulleres que havia de predicar an es Convent de Dominics, era es de la Missió, allà on era el Pare Casulleres, dominic de Manacor.

Després de la solemne festa de St. Vicens Ferrer i de Sta. Catalina de Sena, que hi predicà es sermons des triduu el Rt. P. Casulleres O. P., els Pares Dominics, que tant trebaien en sa educació de sa joventut, volgueren estrenar diumenge passat sa banda de música d'ets *al·lots guaites* i es *Parc de St. Tomás*, que és un jugador p'ets al·lots, de una coterada d'extensió.

Es dematí hi havia haguda missa de comunió general amb plàtica del P. Montoto a on combregaren més de doscents congregants.

Es capvespre, després de saludar sa música d'ets *al·lots guaites* ses Autoritats Civil i Esglesiàstica, la gent s'en anà cap an es *Parc*: Allà hi havia tots ets *al·lots guaites* de Manacor, es nins de sa *Gimnasia rítmica*, ets alumnes des Col·legi, sa congregació de Sant Tomás, sa banda de música de Mestre Lluís Rosselló, es Frares de Sant Domingo, una respectable comissió des nostro Magnífic Ajuntament i una gentada fora mida.

El Rt. P. Prior benef es *Parc* i una polida figura de St. Tomás que hi ha damunt un artístic monument de pedra i que es obra de l'escultor manacorí Don Antoni Santandreu. Després feu un discurs lo més avengut i eloqüent el jove advocat D. Gabriel Caldentey sobre lo molt que trebaien i se desteixinen els Rts. Pares Dominics dins s'orde social i demostrà s'importancia d'aquella inauguració. El Sr. Caldentey donà molt de gust a la gent, així és que li feren moltes de mans-balletes.

Hi ha dins aquest *Parc* dos grans triquets per jugar a pilota, un *filati*, i hi faran una pista per bicicletes, *foot ball*, etc.

Es vespre an es local de sa Congregació uns quants d'aquels joves representaren sa sarsuela moral *El dedo de Dios* i es drama de tres *jeperuts* de Egipte.

Donam s'enhonoraba a tots es qui prengueren part en aquesta festa i sobre tot an ets organitzadors.

Demà, a la Parroquia, a les 10 des mati, beneiràn un retaule nou amb sa figura de la Bta. Catalina Tomás: Es retaule es obra del mestre escultor manacorí Miquel Vadell, i sa figura l'han duita de Valencia. Tot és un present i al mateix temps una mostra de sa pietat de la madona Catalina Munar. Ella i el seu nebot Mn. Juan Gayá, Vicari de Vilafranca seran padrins de la festa. An es dos ninxos des costats hi haurà ses figures de St. Alonso i el Bt. Ramón Lull; de manera que aquesta capella estarà dedicada an es tres Sants Mallorquins.

Dimecres s'embarcà cap a Barcelona per anar-se'n a Madrid el nostre Sr. Bal·le Don Francesc Gomila. Queda encarregat de sa Vara el primer tinent D. Sebastià Perelló.

Dijous a la Santa Família digueren un ofici solemne en sufragi del seu bon protector M. I. Sr. D. Mateu Rotger (a. c. s.) Demà tendran recés espiritual.

A l'esglesia de St. Vicens Ferrer demà a les set i mitja hi haurà missa de Comunió General amb plàtica del Rt. P. Prior. A les deu ofici major i sermó de Mn. Pere Juan Valls-pir. Tocarà l'orga es notable organista Sr. Torrandell. Es cap-vespre a les quatre i mitja Rosari i Processó que anirà per sa plassa des Convent, Carrer Nou, Conquistador, Jaume II, Carrer Major i cap an es Convent. ¡Hala, manacorins! no hi fassou falta!

1 La me contà madó Juana Aina Mayol i Sales, de Pollensa.